

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص

اثر بخشی بازی‌های واجی بر بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان

پسر مقطع سوم ابتدایی

استاد راهنما:

دکتر سالار فرامرزی

استاد مشاور:

دکتر احمد عابدی

پژوهشگر:

محمد رضا مرادی

شهریورماه ۱۳۹۱

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات،
ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع
این پایان نامه متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی
گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص آقای

محمد رضا مرادی

تحت عنوان

اثربخشی بازی‌های واجی بر بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان پسر

مقطع سوم ابتدایی

در تاریخ ۹۱/۶/۱۲ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

۱- استاد راهنمای پایان‌نامه دکتر سالار فرامرزی با مرتبه علمی استادیار

۲- استاد مشاور پایان‌نامه دکتر احمد عابدی با مرتبه علمی استادیار

۳- استاد داور داخل گروه دکتر امیر قمرانی با مرتبه علمی استادیار

۴- استاد داور خارج از گروه دکتر مهرداد کلانتری با مرتبه علمی دانشیار

امضای مدیر گروه

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی بازیهای واجی بر بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان پسر مقطع سوم ابتدایی انجام گرفته است. روش پژوهش آزمایشی و از طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه کنترل استفاده شد. بدین منظور با توجه به ملاک‌های ورود به پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای از بین دانش‌آموزان سوم ابتدایی شهر اصفهان تعداد ۳۰ نفر با ناتوانی یادگیری خواندن انتخاب و به تصادف در ۲ گروه کنترل و آزمایش گمارده شدند. مداخلات بازی‌های واجی بر روی گروه آزمایش انجام گرفت. ابزارهای مورد استفاده عبارت از چک لیست نارساخوانی، آزمون خواندن و نارساخوانی و ماتریس‌های هوشی پیش‌رونده‌ی ریون فرم کودکان بود. داده‌های بدست آمده با روش آماری تحلیل کواریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پژوهش نشان داد که بین عملکرد گروه آزمایش و کنترل در عملکرد خواندن تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($P < 0/001$). نتایج پژوهش نشان داد که بازیهای واجی بر بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان موثر می‌باشد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که بازی‌های واجی بر عملکرد دانش‌آموزان نارساخوان در حیطه‌های خواندن کلمات، زنجیره‌ی کلمات، نامیدن تصاویر، درک کلمات، حذف آوا، خواندن ناکلمات، نشانه‌ی حروف، نشانه‌ی مقوله و سرعت خواندن موثر می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: بازی‌های واجی، عملکرد خواندن، نارساخوان، دانش‌آموز، ناتوانی یادگیری

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱-۱-۱	مقدمه	۱
۲-۱	شرح و بیان مساله	۳
۳-۱	اهمیت و ضرورت تحقیق	۴
۴-۱	اهداف پژوهش	۵
۱-۴-۱	هدف اصلی	۵
۲-۴-۱	اهداف فرعی	۵
۵-۱	فرضیه‌های پژوهش	۶
۱-۵-۱	فرضیه‌ی اصلی	۶
۲-۵-۱	فرضیه‌های فرعی	۶
۶-۱	متغیرهای پژوهش	۶
۷-۱	تعریف مفاهیم	۷
۱-۷-۱	تعریف مفهومی (نظری)	۷
۲-۷-۱	تعریف کاربردی (عملیاتی)	۷

فصل دوم: پیشینه پژوهش

۱-۲	مقدمه	۸
۱-۱-۲	مروری کوتاه بر تاریخ ناتوانی یادگیری	۹
۲-۱-۲	تعاریف ناتوانی‌های یادگیری	۱۰
۱-۲-۱-۲	تعریف کمیته مشترک ملی در مورد ناتوانی‌های یادگیری	۱۱
۲-۲-۱-۲	تعریف دولت فدرال	۱۱
۳-۲-۱-۲	تعریف انجمن مخصوص کودکان و بزرگسالان متبلا به ناتوانی‌های یادگیری	۱۱
۳-۱-۲	شیوع ناتوانی‌های یادگیری	۱۳
۱-۳-۱-۲	تفاوت‌های مربوط به جنس	۱۴
۴-۱-۲	علل ناتوانی‌های یادگیری	۱۴
۱-۴-۱-۲	نظریه محدود بودن زمان توجه و دقت	۱۴

۲-۴-۱-۲ نظریه خبرپردازی.....	۱۵
۲-۴-۱-۳ نظریه مشکلات ادراکی شناختی و عوامل عصب شناختی زیربنایی.....	۱۵
۲-۴-۱-۴ نظریه اختلال‌های ظریف جزئی در سیستم اعصاب مرکزی.....	۱۵
۲-۴-۱-۵ نظریه تاخیر در رشد.....	۱۶
۲-۴-۱-۶ عوامل محیطی.....	۱۶
۲-۴-۱-۷ عوامل ارثی.....	۱۶
۲-۱-۵ انواع ناتوانیهای یادگیری.....	۱۶
۲-۱-۵-۱ ناتوانیهای یادگیری عصب روان شناختی/ تحولی.....	۱۹
۲-۱-۵-۲ ناتوانیهای یادگیری تحصیلی.....	۱۹
۲-۱-۶ رویکردهای ناتوانی یادگیری.....	۱۹
۲-۱-۶-۱ رویکرد زبان.....	۱۹
۲-۱-۶-۲ رویکرد ادراکی حرکتی.....	۱۹
۲-۱-۶-۳ رویکرد بالندگی.....	۲۰
۲-۱-۶-۴ رویکرد شناختی.....	۲۰
۲-۱-۶-۵ رویکرد پزشکی، عصبی روانشناختی.....	۲۱
۲-۱-۶-۶ رویکرد روانی-آموزشی.....	۲۱
۲-۱-۷ اختلالات همراه با ناتوانی یادگیری.....	۲۱
۲-۱-۷-۱ اختلال بیش فعالی-نقص توجه.....	۲۲
۲-۱-۷-۲ اختلال رفتاری.....	۲۲
۲-۱-۷-۳ افسردگی، اضطراب و اختلال دوقطبی.....	۲۲
۲-۱-۸ انواع ناتوانیهای یادگیری تحصیلی.....	۲۳
۲-۱-۸-۱ اختلال خواندن.....	۲۳
۲-۱-۸-۲ اختلال ریاضیات.....	۲۳
۲-۱-۸-۳ اختلال بیان نوشتاری.....	۲۴
۲-۱-۸-۴ اختلال یادگیری که به گونه‌ای دیگر مشخص نشده است.....	۲۴
۲-۱-۹ ناتوانی خواندن.....	۲۴
۲-۱-۹-۱ تشخیص.....	۲۷

۲-۹-۱-۲ ملاک‌های تشخیص نارساخوانی.....	۲۷
۳-۹-۱-۲ شیوع شناسی.....	۲۷
۱۰-۱-۲ رویکردهای آموزشی نارساخوانی.....	۲۸
۱-۱۰-۱-۲ روش حروف انفرادی.....	۲۹
۲-۱۰-۱-۲ روش استیلن-گلینگهام.....	۲۹
۳-۱۰-۱-۲ روش گریس فرنالد.....	۳۰
۴-۱۰-۱-۲ روش هارمن.....	۳۰
۵-۱۰-۱-۲ دیدگاه رونالد دیویس.....	۳۰
۶-۱۰-۱-۲ روش الفبای واج شناسی.....	۳۱
۱۱-۱-۲ سیستم آواشناسی.....	۳۱
۱-۱۱-۱-۲ واج شناسی.....	۳۲
۲-۱۱-۱-۲ آگاهی واج شناختی.....	۳۵
۳-۱۱-۱-۲ آگاهی واج شناسی و خواندن.....	۳۵
۴-۱۱-۱-۲ آگاهی واج شناسی و نارساخوانی.....	۳۷
۵-۱۱-۱-۲ شیوع اختلالات آگاهی واج شناختی در افراد نارساخوان.....	۳۸
۶-۱۱-۱-۲ سبب شناسی نقص آگاهی واجشناختی.....	۳۹
۱۲-۱-۲ بازی واجی.....	۳۹
۱-۱۲-۱-۲ بازی و رشد شناختی و ذهنی.....	۴۰
۱۳-۱-۲ نتایج پژوهش‌های انجام شده در داخل و خارج کشور.....	۴۰
۱-۱۳-۱-۲ نتایج پژوهش‌های انجام شده در داخل کشور.....	۴۰
۲-۱۳-۱-۲ نتایج پژوهش‌های انجام شده در خارج از کشور.....	۴۱

فصل سوم: روش پژوهش

۱-۳ مقدمه.....	۴۶
۲-۳ طرح پژوهشی.....	۴۶
۳-۳ جامعه‌ی آماری.....	۴۷
۴-۳ نمونه و روش نمونه‌گیری.....	۴۷

۴۷.....	۵-۳ متغیرهای پژوهش
۴۷.....	۱-۵-۳ متغیرهای مستقل
۴۷.....	۲-۵-۳ متغیر وابسته
۴۷.....	۳-۵-۳ متغیر کنترل
۴۸.....	۶-۳ ابزار پژوهش
۴۸.....	۱-۶-۳ آزمون خواندن و نارساخوانی
۵۰.....	۲-۶-۳ چک لیست نارساخوانی
۵۰.....	۳-۶-۳ ماتریس‌های هوشی پیش روندهی ریون کودکان
۵۰.....	۷-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۵۰.....	۸-۳ نمونه‌ی جلسات آموزشی بازی‌های واجی

فصل چهارم: نتایج پژوهش

۵۵.....	۱-۴ مقدمه
۵۵.....	۲-۴ بررسی ویژگی‌های توصیفی گروه نمونه
۶۱.....	۳-۴ پیش فرض نرمال بودن توزیع در جامعه
۶۳.....	۴-۴ پیش فرض تساوی واریانس‌ها
۶۴.....	۵-۴ بررسی استنباطی داده‌ها

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۷۵.....	۱-۵ مقدمه
۷۶.....	۲-۵ تبیین نتایج پژوهش
۷۶.....	۱-۲-۵ فرضیه اصلی: بازی‌های واجی بر سطح عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.
۷۷.....	۳-۵ فرضیه‌های فرعی
۷۷.....	۱-۳-۵ فرضیه اول: بازی‌های واجی بر خواندن کلمات دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.
۷۷.....	۲-۳-۵ فرضیه دوم: بازی‌های واجی بر زنجیره‌ی کلمات دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.
۷۸.....	۳-۳-۵ فرضیه سوم: بازی‌های واجی بر کلمات هم قافیه دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.

۴-۳-۵ فرضیه‌ی چهارم: بازی‌های واجی بر نامگذاری تصاویر دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۷۹
۵-۳-۵ فرضیه پنجم: بازی‌های واجی بر درک کلمات دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۷۹
۶-۳-۵ فرضیه ششم: بازی‌های واجی بر درک متن دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۸۰
۷-۳-۵ فرضیه هفتم: بازی‌های واجی بر حذف آواهای دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۸۱
۸-۳-۵ فرضیه هشتم: بازی‌های واجی بر خواندن ناکلمات دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۸۱
۹-۳-۵ فرضیه نهم: بازی‌های واجی بر نشانه‌ی حروف دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۸۲
۱۰-۳-۵ فرضیه دهم: بازی‌های واجی بر نشانه‌ی کلمات دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۸۳
۱۱-۳-۵ فرضیه یازدهم: بازی‌های واجی بر سرعت خواندن دانش‌آموزان نارساخوان تأثیر دارد.....	۸۴
۴-۵ محدودیت‌های پژوهش.....	۸۵
۵-۵ پیشنهادات پژوهشی.....	۸۵
۶-۵ پیشنهادات کاربردی.....	۸۶
پیوست ۱.....	۸۷
پیوست ۲.....	۸۸
منابع و مأخذ.....	۹۵

فهرست جدول‌ها

صفحه

عنوان

جدول ۱-۳	توصیف خرده آزمونهای آزمون خواندن و نارساخوانی	۴۸
جدول ۱-۴	فراوانی توزیع متغیرهای هوش در دو گروه آزمایش و کنترل	۵۶
جدول ۲-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون خواندن کلمات دو گروه	۵۶
جدول ۳-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون کلمات هم قافیه دو گروه	۵۷
جدول ۴-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون نامیدن تصاویر دو گروه	۵۷
جدول ۵-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون درک متن دو گروه	۵۸
جدول ۶-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون درک کلمات دو گروه	۵۸
جدول ۷-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون حذف آوا دو گروه	۵۹
جدول ۸-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون خواندن ناکلمات دو گروه	۵۹
جدول ۹-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون نشانه‌ی حروف دو گروه	۵۹
جدول ۱۰-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون نشانه‌ی مقوله دو گروه	۶۰
جدول ۱۱-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون سرعت خواندن دو گروه	۶۰
جدول ۱۲-۴	میانگین و انحراف معیار نمرات پیش آزمون، پس آزمون خواندن کلمات دو گروه	۶۱
جدول ۱۳-۴	نتایج آزمون شاپیروویک در مورد پیش فرض نرمال بودن توزیع در جامعه	۶۱
جدول ۱۴-۴	نتایج آزمون لوین در مورد پیش فرض تساوی واریانس‌ها در دو گروه	۶۳
جدول ۱۵-۴	نتایج آزمون لامبدا ویلکز پیش فرض کوواریانس چند متغیره تفاوت دو گروه در عملکرد خواندن	۶۴
جدول ۱۶-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر خواندن کلمات دو گروه آزمایش و کنترل	۶۵
جدول ۱۷-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر زنجیره‌ی کلمات دو گروه آزمایش و کنترل	۶۶
جدول ۱۸-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر کلمات هم قافیه دو گروه آزمایش و کنترل	۶۷
جدول ۱۹-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر نامیدن تصاویر دو گروه آزمایش و کنترل	۶۷
جدول ۲۰-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر درک متن دو گروه آزمایش و کنترل	۶۸
جدول ۲۱-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر درک کلمات دو گروه آزمایش و کنترل	۶۹
جدول ۲۲-۴	نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر حذف آوا دو گروه آزمایش و کنترل	۷۰

جدول ۲۳-۴ نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر خواندن ناکلمات دو گروه آزمایش و کنترل.....	۷۱
جدول ۲۴-۴ نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر نشانه‌ی حروف دو گروه آزمایش و کنترل..	۷۲
جدول ۲۵-۴ نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر نشانه‌ی مقوله دو گروه آزمایش و کنترل....	۷۳
جدول ۲۶-۴ نتایج تحلیل کواریانس تأثیر بازی‌های واجی بر سرعت خواندن دو گروه آزمایش و کنترل..	۷۴

فهرست شکل‌ها

صفحه

عنوان

- شکل ۱-۲ نمودار تقسیم بندی ناتوانی‌های یادگیری.....۱۷
- شکل ۱-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون خواندن کلمات در دو گروه آزمایش و کنترل.....۶۵
- شکل ۲-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون زنجیره‌ی کلمات در دو گروه آزمایش و کنترل.....۶۶
- شکل ۳-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون نامیدن تصاویر در دو گروه آزمایش و کنترل.....۶۸
- شکل ۴-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون درک کلمات در دو گروه آزمایش و کنترل.....۶۹
- شکل ۵-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون حذف آوا در دو گروه آزمایش و کنترل.....۷۰
- شکل ۶-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون خواندن ناکلمات در دو گروه آزمایش و کنترل.....۷۱
- شکل ۷-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون نشانه‌ی حروف در دو گروه آزمایش و کنترل.....۷۲
- شکل ۸-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون نشانه‌ی مقوله در دو گروه آزمایش و کنترل.....۷۳
- شکل ۹-۴ نمودار میانگین‌های تعدیل شده‌ی نمرات پس آزمون سرعت خواندن در دو گروه آزمایش و کنترل.....۷۴

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱ مقدمه

بر اساس نسخه‌ی چهارم متن تجدید نظر شده‌ی راهنمای تشخیص و آماری اختلالات روانی (DSM-IV-TR)^۱ نارساخوانی به این معناست که توانایی خواندن پایین تر از حد مورد انتظار بر حسب سن، آموزش و هوش کودک است. این اختلال به میزان زیادی مانع موفقیت تحصیلی یا فعالیت‌های روزانه که مستلزم خواندن است می‌شود. مشخصه‌های نارساخوانی، ناتوانی برای بازشناسی واژه‌ها، خواندن کند و نادرست و فهم ضعیف است (سادوک و سادوک^۲، ۲۰۰۳، ترجمه‌ی رفیعی و رضایی، ۱۳۸۵). نارساخوانی تحولی که در دامنه‌ای از ۵ تا ۱۲ درصد جمعیت نمایان می‌شود شرایطی است که در آن کودکانی که آموزش عادی برای خواندن دریافت می‌کنند و دارای مهارت‌های هوشی عادی هستند، در رمز گشایی متون نوشته شده و در نتیجه در توانایی درک معنی دچار مشکل هستند (ایدن و فلاورز^۳، ۲۰۰۹). در این اختلال روش فراگیری خواندن فرد تحت تأثیر قرار می‌گیرد (کاسانوا^۴ و همکاران، ۲۰۰۴). نارساخوانی تحولی رایج‌ترین ناتوانی یادگیری در کودکان سنین دبستانی به میزان ۵ تا ۱۰ درصد است (بالیکس^۵ و همکاران، ۲۰۰۹). چان، هو، تسانگ، لی و چانگ^۵ (۲۰۰۷) میزان شیوع

^۱ - Diagnostic and statistical manual of mental disorders

^۲ - Eiden & floweres

^۳ - Casanova

^۴ Baillieux

^۵ - Chan & Tsang & Lee & Chang

نارساخوانی سنسن ۶ تا ۱۰ ساله را برابر با ۱۲/۶ درصد برآورد کرده‌اند و فراوانی آن را در پسران ۱/۶ درصد بیش از دختران دانسته‌اند. نارساخوانی شکل شایعی از ناتوانی یادگیری است و حدود ۵ تا ۷ درصد از کودکان سن مدرسه را تشکیل می‌دهد (حبیب^۱، ۲۰۰۰؛ دمونت^۲، ۲۰۰۴). دانش‌آموزان نارساخوان معمولاً از هوش متوسط و یا بالا تر برخوردارند ولی در شرایط تقریباً یکسان آموزشی نسبت به دانش‌آموزان دیگر عملکرد تحصیلی ضعیف تری دارند (آدنیس^۳، ۲۰۰۸؛ چانگک^۴، ۲۰۰۸).

ناتوانی این کودکان با توجه به اینکه کودک به ظاهر سالم است ممکن است سالها بدون تشخیص بماند و یا با تشخیص‌های اشتباه مانند عقب ماندگی ذهنی^۵، کودن و... مورد توجه قرار گیرد و در نتیجه کودک در معرض آموزش‌ها و درمان‌های نامناسب و گاهی زیان آور قرار گیرد (هالاها^۶، ۲۰۰۵؛ اسنولینگ^۷، ۲۰۰۲).

محققین اعتقاد دارند که نارساخوانی بر اثر عوامل متعددی ایجاد می‌شود (روسلر، گرث و مونت^۸، ۲۰۰۶). یکی از مشکلات اصلی در نارساخوانی^۹، پردازش واجی است (راموس^{۱۰}، ۲۰۰۳). خواندن کار بسیار پیچیده‌ای است که متکی بر ادغام بصری^{۱۱} و املایی است. پردازش واج‌ها و معنای اطلاعات این پیچیدگی را توجیه می‌کند (راستل^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۱؛ پری^{۱۲} و همکاران، ۲۰۰۷). مطالعات فراوانی موفقیت آموزش واجی را در کودکان نارساخوان نشان می‌دهند، به حدی که این آموزش پایه‌ای برای درمان نارساخوانی در نظر گرفته می‌شود (اهری^{۱۳}، ۲۰۰۱؛ گونزالس^{۱۴}، ۲۰۰۲). همچنین مطالعات متعددی بر تأثیر این آموزش در پیشگیری از مشکلات کودکان در معرض خطر تا کید کرده‌اند (فورمن^{۱۵}، ۱۹۹۸؛ الکساندر و اسلینگر^{۱۶}، ۲۰۰۴؛ ایلبرو و پترسون^{۱۷}، ۲۰۰۴). ذکر این نکته ضروری است که علاوه بر اینکه آگاهی واج شناختی منبع مشکل خواندن شناخته شده است، در تشخیص بالینی این مشکلات نیز موثر است (پلازا و کوهن^{۱۸}، ۲۰۰۳).

¹ -Habib

² -Demont

³ -Adonis

⁴ -Mental retarded

⁵ -Hallahan

⁶ -Snowling

⁷ -Russeler & Gerth & Munte

⁸ -Dyslexia

⁹ -Ramus

¹⁰ -Visual

¹¹ -Rastle

¹² -Perry

¹³ -Ehri

¹⁴ -Gonzalez

¹⁵ -Foorman

¹⁶ -Alexander & Slinger

¹⁷ -Elbro & Peterson

¹⁸ -Plaza & Cohen

۲-۱ شرح و بیان مساله

انسان موجود اجتماعی است و نیاز به تبادل افکار، بیان احساسات و به طور کلی ارتباط با دیگران دارد. در دنیای کنونی خواندن ابزار مهمی است که موجب انتقال اندیشه‌ها و برقراری ارتباط می‌شود. خواندن عمدتاً فعالیتی با معناست و چیزی بیش از تطبیق صداها با نمادهای نوشته شده می‌باشد.

خواندن فرایندی شناختی است که در آن دیدگاه‌های خواننده و فرایند خواندن ارتباط زیادی با مطالب یادگیری پیدا می‌کند. خواندن مهارتی پیچیده است که مراحل و اجزای بسیار متفاوتی را در بر می‌گیرد (ویزر^۱، ۲۰۰۴). خواندن مستلزم مهارت‌های گسترده برای رمز گشایی، درک و یادگیری از متن است. با این حال هدف نهایی خواندن درک مطلب است (موزاکی^۲ و همکاران، ۲۰۰۶). از این رو توانایی خواندن مهارت شاخصی برای موفقیت در تحصیل است (نلسون^۳، ۲۰۰۶). با این وجود برخی از دانش‌آموزان به رغم برخورداری از هوش^۴ طبیعی و یا حتی بالاتر از آن و دارا بودن حواس بینایی و شنوایی سالم، قادر به فراگیری مطالب آموزشی و مفاهیم با استفاده از روش‌های متداول در مدارس نیستند. این قبیل دانش‌آموزان را کرک (۱۹۶۳) به عنوان کودکان مبتلا به ناتوانی یادگیری^۵ مطرح کرد (عریضی و عابدی، ۱۳۸۳). نارساخوانی^۶ یکی از رایج‌ترین ناتوانی‌های یادگیری است که تقریباً ۴ درصد دانش‌آموزان را مبتلا می‌کند. تعداد افراد مبتلا به نارساخوانی از کل افراد مبتلا به فلج مغزی، صرع و عقب ماندگی ذهنی بیشتر است (بانیش^۷، ۱۹۹۷).

نارساخوانی اختلالی است که شخص علی‌رغم هوش طبیعی، محیط مناسب و فرصت‌های آموزشی کافی در کسب مهارت‌های خواندن، نوشتن و هجی کردن متناسب با رشد خود، ناتوان می‌باشد (نیکولسن و فاکت^۸، ۱۹۹۷؛ راموس^۹، ۲۰۰۴؛ استودلی، استین و هاریسون^{۱۰}، ۲۰۰۵؛ استودلی و استین، ۲۰۰۶؛ اسوارت و دایس^{۱۱}، ۲۰۰۶). اکثر کودکان نارساخوان در پردازش واجی^{۱۲} مشکل دارند (زیگلر^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۵؛

¹ -Visser

² -Muzaki

³ -Nelson

⁴ -Intellegence

⁵ -Learning disabilities

⁶ -Dyslexia

⁷ -Banich

⁸ -Nicolson & Fawcett

⁹ -Ramus

¹⁰ -Stoodly & Steoin & Harrison

¹¹ -Swart & Diac

¹² -Phoneme Processing

¹³ -Ziegler

فراست^۱، ۲۰۰۶؛ ویمر^۲، ۲۰۰۶). از آنجایی که نارساخوانی در مقایسه با سایر ناتوانی های یادگیری درصد بالاتری را به خود اختصاص می‌دهد، همواره این سوال مطرح است که با چه روش‌هایی می‌توان در جهت آموزش^۳، اصلاح، بهبود و کاهش میزان اشکالات خواندن این قبیل دانش‌آموزان اقدام نمود؟ و از آنجایی که نظریه‌های تبیین نارساخوانی متعدّدند، رویکرد^۴ های مختلف درمانگری در مورد نارساخوانی وجود دارد که از این جمله می‌توان به روش آموزشی فرنالد، گلینگهام و دیویس اشاره نمود. رویکرد نوینی که در این زمینه مطرح می‌باشد، رویکرد بازی‌های واجی^۵ است که مبتنی بر آگاهی واج شناختی^۶ می‌باشد. این نکته اثبات شده است که آگاهی واج شناختی که هم شامل توانایی درک لغات ارائه شده‌ای است که در یک مجموعه‌ای از صداها ترکیب شده‌اند و هم توانایی دستکاری کردن این صداها، به شدت با رمز گشایی صحیح لغات نوشته شده عینی و انتزاعی مرتبط است (ناپلز، چانگ^۷ و همکاران، ۲۰۰۹). در تحقیقات مختلف مطرح شده است که فرایند آگاهی واج شناختی در کودکان نارساخوان دارای نقص می‌باشد (آکرمن^۸، ۲۰۰۱؛ پنینگتون^۹ و همکاران، ۲۰۰۱). آواشناسی آسیب دیده هنوز هم علت اصلی نارساخوانی در همه‌ی زبان‌ها است (زیگلر، ۲۰۰۶).

بهبود و توانبخشی مهارت‌های کودک تا حدود زیادی به تجارب وی ارتباط دارد. کودک تجارب خود را از طریق گوناگون بویژه بازیها در طی دوران رشد بدست می‌آورد. بنابراین، اگر بتوان به غنی‌سازی محیط و بستر سازی برای بازی‌های واج شناختی اقدام نمود احتمالاً به رشد و بهبود عملکرد خواندن کودکان کمک خواهد شد.

۱-۳ اهمیت و ضرورت تحقیق

توانایی خواندن و درک اطلاعات یک متن، مهارت شاخصی برای موفقیت در تحصیل است. با این حال بسیاری از دانش‌آموزان فاقد مهارت‌های اساسی در خواندن و تشخیص ایده‌ی اصلی و پیام متن هستند. این مشکل بر توانایی آنان در خواندن، درک مطلب و یادآوری اطلاعات ارائه شده در متن و به دنبال آن بر بسیاری از فعالیت‌های یادگیری در مدرسه اثر نامطلوب می‌گذارد (نلسون^{۱۰}، ۲۰۰۶). این مشکلات در واقع ساده‌ترین نشانه‌ای

¹ -Frost

² -Wimmer

³ -Education

⁴ -Approach

⁵ -Phoneme plays

⁶ -Phonemics awareness

⁷ -Naples & Chang

⁸ -Ackerman

⁹ -Pennington

¹⁰ -Nelson

است که به کمک آن می‌توان شکست کودک را در بسیاری از زمینه‌های زندگی اعم از تحصیل، کار، فراغت و سیاست پیش بینی کرد (هامفری^۱، ۲۰۰۲).

این اختلال در تمام زبان‌های شناخته شده رخ می‌دهد (لیدگرن^۲ و همکاران، ۱۹۸۵؛ مک بیرد، چانگ و همکاران، ۲۰۰۸). و یکی از عمومی‌ترین اختلالات رشدی می‌باشد که در حدود ۵ درصد از کودکان سن مدرسه را تحت تأثیر قرار می‌دهد (شایویتز^۳ و همکاران، ۱۹۹۰؛ شولت کودن، ۲۰۰۱؛ بکرن^۴، ۲۰۱۰). چنانچه مشکلات خواندن و نوشتن درمان نگردد، به فراگیری دانش لطمه زده و تکرار تجربه‌ی شکست را به کودک تحمیل می‌کند و ممکن است به طور کلی باعث کاهش سطح انگیزش یادگیری گردد. چنین پیامدهایی می‌تواند اثرات بلند مدتی بر وضعیت تحصیلی، کسب مهارت‌ها و در نهایت وضعیت شغلی فرد داشته باشد که اگر این مشکلات وجود نداشت کودک قادر بود به این مهارت‌ها دست یابد. بنابراین با توجه به شیوع بالای این کودکان، ضرورت شناخت و درمان این اختلال مشخص می‌شود. لذا اهمیت و ارزش تحقیق حاضر در این رابطه است که کودکان از طریق روش آموزشی بازی واجی می‌توانند بر مشکلات خواندن غلبه کنند. همین امر اهمیت کاربرد روش آموزشی بازی واجی را به عنوان رویکرد آموزشی جدید و موثر برای درمان کودکان نارساخوان و کاربرد این روش آموزشی را برای کلینیک‌های روانشناختی معلمان و مدارس ابتدایی آشکار می‌کند.

۴-۱ اهداف پژوهش

۴-۱-۱ هدف اصلی

تعیین اثر بخشی بازی‌های واجی بر عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی شهر

اصفهان

۴-۱-۲ اهداف فرعی

- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر خواندن کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر زنجیره‌ی کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر کلمات هم قافیه دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر نامگذاری تصاویر دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر درک کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی

^۱ -Humphery

^۲ -Lindgren

^۳ -Shaywitz

^۴ -Beceren

- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر درک متن دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر حذف آواها دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر خواندن کلمات بدون معنی دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر نشانه حروف دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر نشانه کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی
- تعیین اثربخشی بازی‌های واجی بر سرعت خواندن دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی

۵-۱ فرضیه‌های پژوهش

۱-۵-۱ فرضیه‌ی اصلی

بازی‌های واجی بر سطح عملکرد خواندن دانش‌آموزان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.

۲-۵-۱ فرضیه‌های فرعی

- بازی‌های واجی بر خواندن کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر زنجیره کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر کلمات هم قافیه دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر نامگذاری تصاویر دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر درک کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر حذف آواها دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر خواندن کلمات بدون معنی دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر نشانه حروف دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر نشانه کلمات دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.
- بازی‌های واجی بر سرعت خواندن دانش‌آموزان نارساخوان پایه‌ی سوم ابتدایی تأثیر دارد.

۶-۱ متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل: متغیر مستقل در این پژوهش بازی‌های واجی بود که در طی ۱۰ جلسه آموزشی بر روی

گروه آزمایش انجام شد در حالی که گروه گواه هیچ گونه آموزشی رادریافت نکرد.

متغیر وابسته: در این پژوهش نمرات پس آزمون بر میزان عملکرد خواندن بود که بعد از پایان جلسات آموزشی از گروه آزمایش و گروه گواه گرفته شد.

۷-۱ تعریف مفاهیم

۱-۷-۱ تعریف مفهومی (نظری)

خواندن: خواندن عبارتست از دریافت عقاید، تجربیات، احساسات، هیجانات و مفاهیم. فعالیتی است که به فرد اجازه می‌دهد تا دانش وسیعی را در مورد جهان امروز به دست آورد (حسن لو و پوشنه، ۱۳۸۵، ص ۱۸).

نارساخوانی: نارساخوانی یک اختلال تحولی خاص یادگیری است که مستقیماً از آسیب‌هایی در هوش، نواقص عصبی بزرگ، مشکلات ترمیم نشده‌ی بینایی یا شنوایی، آشفتگی‌های هیجانی یا تحصیل ناکافی ناشی نمی‌شود (طبقه بندی بین المللی بیماری‌ها، ۲۰۰۹، ICD-۱۰؛ DSM IV TR انجمن روانپزشکی آمریکا به نقل از شولت کورن؛ برودر، ۲۰۱۰، ص ۳۹۱).

۲-۷-۱ تعریف کاربردی (عملیاتی)

بازیهای واجی: در این پژوهش، منظور ۱۰ جلسه آموزش بازیهای واجی است که به صورت فردی و گروهی، هفته‌ای دو جلسه یک ساعت و پانزده دقیقه‌ای برای بهبود عملکرد خواندن دانش‌آموزان نارساخوان اجرا شده است.

عملکرد خواندن: عملکرد خواندن در این تحقیق عبارت است از نمره‌ای که آزمودنی در آزمون خواندن و نارساخوانی کسب می‌کند. عملکرد ضعیف در این حیطة نشان دهنده‌ی نقص و نارسایی در عملکرد خواندن می‌باشد.

نارساخوانی: نارساخوانی در این تحقیق عبارتست از داشتن حداقل پنج فاکتور از علائم نارساخوانی در چک لیست نارساخوانی و نمره‌ی معرف نارساخوانی در آزمون خواندن و نارساخوانی.